

“NAZIM HİKMET ŞİİRLERİNDE SEVGİ”

Araştırma Sorusu: Nazım Hikmet’in şiirlerinde yaşama, vatana ve kadına duyulan “sevgi” konusu nasıl işlenmiştir?

Ders: Türkçe A, Category 1

Sözcük Sayısı: 3010

İÇİNDEKİLER

I. GİRİŞ	3
II. NAZIM HİKMET ŞİİRLERİNDE “SEVGİ”	4
II. I. KADINA DUYULAN SEVGİ	4
II. II. YAŞAMA DUYULAN SEVGİ.....	8
II. III. VATAN SEVGİSİ	13
III. SONUÇ	17
IV. KAYNAKÇA	18

I. GİRİŞ

İnsan yaşamında önemli yer tutan sevgi, kişinin yaşam algısını şekillendiren ve çevreyle güvene dayalı bir ilişki kurmasını sağlayan bir etkidir. Bu bağlamda Türk ve Dünya edebiyatının her döneminde şairler tarafından tercih edilen bir konu olmuştur. İnsan olabilmenin temelindeki ana duygu olan sevgi, yaşamın her alanına yansıtılabilmekte ve kişiyi hayata bağlamaktadır. Dolayısıyla gerek toplumsal gerekse bireysel şiirlerde sevgi kaçınılmazdır. Toplumsal gerçekçi şiirin en önemli temsilcilerinden olan Nazım Hikmet de yaşamın farklı alanlarına yönelik ideolojilerini yansıttığı şiirlerinde sevgiyi temel almış ve bir yaşam felsefesi olarak görmüştür. Dolayısıyla hayatındaki sosyal süreçlerde gerek siyasi gerek hümanist düşünce etrafında gelişen bakış açıları hep bu temel üstüne kurulmuştur. Bu bağlamda, bu çalışmada sevgi kavramının Ran'ın şiirlerindeki yansımalarının onun hayatının içindeki farklılıkları birleştiren bir ortak nokta olduğu vurgulanmaktadır.

Sevgi, Nazım Hikmet'in hayatının her döneminde aktif bir yere sahip olmuş ve içinde bulunduğu sosyal süreçlerde belirleyici bir etken haline gelmiştir. Var olana karşı duyduğu yoğun sevgi, onun yaşamın her alanında gözlemlenebilen bir hayat felsefesi olarak şiirlerine yansımıştır. Şiirlerinde içinde bulunduğu sosyal süreçlerin birbirinden farklı olmasına karşın değişkenlik gösteren temalar, temellerinde sevgi kavramını bulundurmıştır. Dolayısıyla Nazım Hikmet'in hayatının hiçbir dönemi sevgiden bağımsız düşünülemez. Ran'ın hayatında sevginin desteklendiği başlıca kavramlar “kadın”, “yaşam” ve “vatan”dır. Bu kavramlar doğrultusunda duyulan sevgi, parçadan bütüne giden bir evrenselliğe ulaşmış ve büyük kitlelere hitap gücüne sahip olmuştur.

Nazım Hikmet, şiirlerinde serbest nazımın özelliklerine bağlı kalarak şiiri biçimsel kaygıdan uzak tutmuş, ölçü, nazım birimi ve uyak gibi şiirsel söylem özelliklerini kullanmamıştır. Bu durum şiirlerde konunun daha ön planda tutulmasını sağlamıştır. Ancak şiire ahenk katmak

amacıyla kullanılan ses ve sözcük tekrarları, içerik ve biçim arasında bağlantı kurulmasını sağlayan mısra dizilişleri konu ile uyumlu biçimde kullanılmıştır. Ayrıca şiirlerinde tercih ettiği dilin de yine içerikle bağlantılı olması, yani kullandığı imgeler ve sözcük seçimleriyle konunun uyumu okurda uyandırılan duyguyu daha etkili hâle getirmiştir.

II. NAZIM HİKMET ŞİİRLERİNDE “SEVGİ”

Nazım Hikmet şiirlerine içinde aktif olarak bulunduğu sosyal süreçleri yansıtmıştır. Anadolu’da olduğu Kurtuluş Savaşı sırasında yakından tanıma fırsatı bulduğu Türk köylüsünü ve yaşam biçimini gözlemlerine dayanarak anlatmış, Moskova’da bulunduğu Lenin döneminde, ortamın yoğun devrimsel havasından etkilenerek bunu şiirlerine yansıtmış ve sonrasında girdiği hapishane ile sürgün dönemlerinde yaşam, ölüm ve aşk kavramlarını ve özlem duygusunu ele almıştır. Nazım Hikmet için sevginin bir yaşam felsefesi olduğunun en büyük kanıtı, şiirlerine hayatını yansıtırken içinde bulunduğu sosyal durum fark etmeksizin hep sevginin hâkim olduğunun görülmesidir. Fakat Nazım Hikmet’in şiirlerine yansıttığı sevgi kavramı sadece duygusal bir haz değil, varlığa duyulan sevgi ve sorumluluğu yansıtan bir yaşam felsefesidir. Bu anlamda, sevgi yaşama duyulan varoluşsal bir sorumluluk, bunun için harcanan bir emek ve bunun sonucunda oluşan karşılıklı birbirini var eden bir evrim sürecidir. Bu durum Nazım Hikmet’in şiirlerine yerellikten evrenselliğe uzanan bir ifade kazandırmıştır.

II. I. KADINA DUYULAN SEVGİ

Nazım Hikmet şiirlerinde yansıtılan kadının güzelliğine duyulan hayranlık, idealleştirilmiş bir kimlikle bütünleşmiştir. Şiir kişinin beklentileri etrafında oluşturulan algılar çoğu zaman güzelliklerine hayran olunan kadınların gerçeklikleriyle çatışma içindedir. Hayatının farklı aşamalarını çeşitli biçimlerle şiirlerine yansıtan Nazım Hikmet, idealleştirilmiş bir düzengüzelliği kadını yüceltici bir etken olarak ele almıştır. Hayranlık uyandırıcı bir şekilde betimlenen güzellik, şiir kişisi için sevmeye yeterli olup kişinin kusurlarını örtücü bir niteliğe

sahiptir. Dolayısıyla toplumsal düzeni kalkındırmaya yönelik inancında da idealleştirilmiş kadın figürü belirleyici bir etken olarak farklı biçimlerde yer almıştır.

“Gözleri siyah kadın o kadar güzelsin ki

Çok sevdiğim başına yemin ediyorum ben,

Koyu bir çiçek gibi gözlerin kapanırken

Bir dakika göğsünün üstünde olsa yerim

Ömrümü bir yudumda ellerinden içerim

Gözleri siyah kadın o kadar güzelsin ki.”

Güzellik, kişinin kendi zihninde egemen olduğu idealleştirilmiş dünyada yanıltıcı bir etmen olma niteliğini taşır. Nazım Hikmet’in *Gözleri Siyah Kadın* adlı şiirinde de vurgulanan güzellik kavramı, şiir kişisi için güven verici, huzurlu bir ortam yaratmış ve teslimiyet boyutunda bir değere varmıştır. Güzelliğe yüklenen anlam, yüceltici bir seviyede seslenilen kişiyi idealleştirmiş, fakat yanıltıcı bir ölçüde olduğu için şiir kişisini gerçeklikten uzaklaştırmıştır. Betimlemelerle tanımlanan “kadın” figürünün siyah renkli gözlere sahip olması tekrar edilmiş ve vurgulanan “koyu renk” izleği gizem, karanlık, dış gerçeklikten saklanma duygusu ve kaçışı temsil etmiştir. Koyu bir çiçeğe benzetilmiş kadın figürünün bir çiçek gibi narin, güzel ve olgun oluşu vurgulanmış ve şiir kişisi için önemli bir etmen olan “koyu” sözcüğü tekrar betimleyici özellik olarak kullanılmıştır. “Koyu”, “siyah” gibi özellikler şiir kişisine aradığı huzuru verebilecek nitelikte olmakla beraber, içinde ne barındırdığının bilinmediği bir gizem durumu oluşturmaktadır. Bu durum da siyah renkli gözlere sahip olmayı fiziksel bir özellik olmaktan çıkartıp şiir kişisinin güzelliğe verdiği idealleştirilmiş boyutu karşılayabilecek bir değere getirmiştir. İdealleştirilmiş bu boyut ise şiir kişisinin hayata bakış açısını temsil etmekle beraber ideal düzenin getirisi olan optimist bir ideolojiyi de savunur niteliktedir.

Nazım Hikmet şiirlerinde, “anne” kavramı beraberinde saygı, merhamet, sevgi ve güzellik de ön plana çıkar. Annelik Hikmet için öyle bir vasıftır ki, aşk gibi yoğun ve şehvetli bir duyguyu bile saygı ve sorumluluk doğrultusunda yumuşatabilmiştir. Güç ve merhametin ön plana çıktığı annelik kavramı, Hikmet’in hayatındaki olaylar sonucu şiirlerine, daha çok tek çocuğu Memed’in annesi Münevver ile mektuplaşmalarından parçalar şeklinde yansımıştır. Münevver Nazım Hikmet’in savunduğu hümanist ve ideal toplum düzeninde önemli bir role sahiptir. Ran’ın hayatında cesurluk, şefkat ve sevgi gibi birçok kavramı temsil etmektedir ve ideolojisini destekleyen bir imaj çizmektedir. Nazım Hikmet, Memed’e yazdığı son vasiyetnamede Münevver’i şöyle canlandırmıştır:

“Anan,

İpek gibi kuvvetli, ipek gibi yumuşak;

Anan

Nineliğinde bile güzel olacak

Onu ilk gördüğüm günkü gibi,

Boğaziçi’nde,

On yedisinde,

Ayıışığı, günüışığı, can eriğı,

Dünya güzeli.”

Şairin Memed’e *Son Mektubumdur* adlı şiirinde tekrar edilen “ipek gibi” ve “anan” kavramları birbirine benzetilmiştir. İpeğin çelişki yaratan ama aslında tamamlayıcı olan kuvvet ve yumuşaklık özellikleri vurgulanmış, bu yönüyle bir anneyi tasvir edici nitelik taşımıştır. “Ayıışığı” ve “günüışığı” benzetmeleri, iyi ya da kötü durumlarda annenin fedakâr bir şekilde

etrafını aydınlatmasını vurgularken “can eriği” benzetmesi, hayat vericiliğini temsil etmiştir. Şiir kişisi için yalnızca güzelliğin etkisi altında kalınmış gelip geçici bir aşkın hevesinden çok, vazgeçilemeyecek unsurlarla ifade edilmiş olan anneye gereklilik, ona karşı duyulan sorumlulukla birleşerek sevgiyi kişiler arasında kopmayacak bir bağı dönüştürmektedir. Dolayısıyla cesareti ve şefkati ipek benzetmesi üstünden vurgulanmış ve ideal birey şablonunu destekler nitelik taşımıştır.

Nazım Hikmet, içinde bulunduğu farklı ortamları ve buna bağlı olarak değişen hislerini şiirlerine aktarmıştır. Bunun etkisinin en çok hissedildiği dönemler, hapisane ve sürgün zamanlarıdır. Çünkü kendisini tepeden tırnağı seveda olarak tarif eden Ran için zorunda kalınmış bir ayrılık, hayatının sevgiyeye olan ihtiyacının en çok hissedildiği dönemleri olmuş ve şiirlerinde farklı bir tarz ortaya koymuştur. Bu bağlamda ortaya çıkan bakış açısı, sevginin ihtiyaç haline gelmiş olduğunu vurgulamaktadır. Bu ihtiyacın giderilmesi kadın figürü üstünden ele alınmış ve kişinin duygu durumu bu kadına bir sesleniş şeklinde verilmiştir.

“Kitap okurum :

içinde sen varsın,

şarkı dinlerim :

içinde sen.

Oturdum ekmeğimi yerim :

karşımda sen oturursun,

çalışırım:

karşımda sen.

Sen ki, her yerde «hâzırı nâzır»ımsın,

konusamayız seninle,

duyamayız sesini birbirimizin :

sen benim sekiz yıldır dul karımsın...”

Zoraki ayrılık, her ne kadar güç bir durum olsa da sevgiyi alt edemez ve zamanla oluşan bu özlem aşkı güçlendirir. Şiir kişisi sekiz yıldır göremediği karısına seslenerek ona karşı olan özlemine yalın bir dille ifade etmektedir. “Sen” sözcüğünün tekrar edilmesiyle vurgulanan özlem, şiir kişinin günlük işlerini yaparken bile karısını düşünmesiyle tasvir edilmiştir. Zaman ve mekândan bağımsız olarak her yerde var olan anlamına gelen “hazırı nazırım” olarak betimlenen figür, şiir kişisiyle o kadar bütünleşmiştir ki aralarındaki sevgi, birbirlerinin yokluklarında daha da güçlenerek kopmayacak bir bağ oluşturmuştur. Bu bağ, şiir kişinin sevgiye duyduğu yoğun güven ve teslimiyet duygularını temsil etmektedir.

II. II. YAŞAMA DUYULAN SEVGİ

Nazım Hikmet şiirlerinde yansıtılan yaşam sevgisi, onun devrimden ilham alarak hayatının bütününe yaydığı bir bakış açısını temsil etmektedir. Yaşamın kendisine yüklediği evrensel sorumluluğu bir ciddiyetle ortaya koyarak bunun kişisel ve toplumsal gelişimdeki önemini vurgulamıştır. Nazım Hikmet şiirlerinde idealist bir insanın hayat felsefesini yansıtan bakış açısının ortaya çıkarttığı varoluşsal anlam doğrultusunda, insanı edilgen bir varlıktan ziyade etkin kılma çabası hâkimdir. Kişinin pasifist varoluşunun aksine hayat karşısında sorumluluk alan bir duruş sergilemesini ve aktif, üretken, sentez yeteneğine sahip bireylerin dünyayı değiştirecek nitelikte olduğu görüşü, Nazım Hikmet’in kişiyi araçlaştıran emperyalist düzeni benimsemeyi reddedişiyle vurgulanmaktadır. İnsanın etkin olduğu bütünsel aitlik içerisinde sorumluluk aldığı yaşam felsefesini savunan Nazım Hikmet, karşılıklı diyalektik bir sürecin içinde insana verilen rolün önemini şiirlerinde yalın bir dil ile ifade etmektedir. Hümanist bir

yaklaşım, sınıfsız ve bireyin özgür ifade alanına sahip olduğu bir düzeni savunmaktadır. Dolayısıyla yaşama karşı büyük bir inanç ve umut beslemektedir. Bu beslediği inanç, yaşama karşı sahip olduğu ciddiyetinde de ortaya çıkmıştır.

“(1)

Yaşamak şakaya gelmez,

büyük bir ciddiyetle yaşayacaksın

bir sincap gibi mesela,

yani, yaşamanın dışında ve ötesinde hiçbir şey beklemeden,

yani bütün işin gücün yaşamak olacak.

Yaşamayı ciddiye alacaksın,

yani o derecede, öylesine ki,

mesela, kolların bağlı arkadan, sırtın duvarda,

yahut kocaman gözlüklerin,

beyaz gömleğinle bir laboratuvarında

insanlar için ölebileceksin,

hem de yüzünü bile görmediğin insanlar için,

hem de hiç kimse seni buna zorlamamışken,

hem de en güzel en gerçek şeyin

yaşamak olduğunu bildiğin halde.

*Yani, öylesine ciddiye alacaksın ki yaşamayı,
yetmişinde bile, mesela, zeytin dikeceksin,
hem de öyle çocuklara falan kalır diye değil,
ölmekten korktuğun halde ölüme inanmadığın için,
yaşamak yani ağır bastığından.”*

Varoluşsal sorumluluk bireysel çıkarlardan ziyade evrensel bir anlam taşımaktadır. Ran'ın *Yaşamaya Dair* adlı şiirinde de vurgulanan bu evrensel sorumluluk bilinci, hayatı üretmek amacıyla kişisellikten arınmış bir felsefeyi içinde barındırmaktadır. İnsanın sosyal sorumluluğunun bireysel bir erdem olarak geliştirilmesi gerektiği savunulan şiirde, insanlığa bir sesleniş mevcuttur. İnsana verilen bütünlük sağlayıcı rolün hayata yansıtılışı, birden fazla örnekle desteklenmiş ve bireyin yaşamla arasında birbirini var eden bir etkileşim içinde olması gerektiği vurgulanmıştır. Bu nedenle insanın kendini üretmesi için bilginin emek ve sevgiyle harmanlanması gerektiği ve bunun devrimci bir ruha dönüşeceği belirtilmektedir.

Nazım Hikmet şiirlerinde, var edici bir güce sahip olan çocuklara karşı büyük bir teslimiyet hâkimdir. Yaşamla birlikte var olma becerisine sahip olan çocukların saf masumiyetine karşı duyulan inanç, değişimi temel alan devrimci bilinçle özleştirilmektedir. Ran'ın şiirlerinde sevgi kavramının kısıtlanmaksızın varlığa duyulan büyük bir sorumluluk oluşu, çocukların doğal düzeni benimsemesiyle bütünleşmektedir.

*“Dünyayı verelim çocuklara hiç değilse bir günlüğüne
allı pullu bir balon gibi verelim oynasınlar
oynasınlar türküler söyliyerek yıldızların arasında*

dünyayı çocuklara verelim

kocaman bir elma gibi verelim sıcacık bir ekmek somunu gibi

hiç değilse bir günlüğüne doysunlar

bir günlük de olsa öğrensin dünya arkadaşlığı

çocuklar dünyayı alacak elimizden

ölümsüz ağaçlar dikecekler”

Çocukların içinde hayatla birlikte var olma arzusu yer alır. Bununla birlikte bireyin yaşamsal boyutta sahip olduğu sorumluluk bilinci çocukluktan yetişkinliğe uzanan süreçte başlar. Nazım Hikmet’in *Dünya’yı Verelim Çocuklara* adlı şiirinde de vurgulanan nokta, yaşamsal enerjiyi yenileyici güce sahip çocuklara karşı duyulan inanç ve güvendir. “Ölümsüz ağaçlar dikecekler” sözüyle anlatılmak istenen, çocukların evrensel düzen ile uyum içinde geliştirdiği ve dünyayı hep yaşanabilir kılacak güce sahip olduğu sonsuz değişim sürecidir. Şiir kişinin yalvarırcasına seslendiği kitle, emperyalizmin yok ettiği var olma arzusunun eksikliğinde kişiyi araçlaştırmış sistemin bir parçası haline gelmiştir. Burada vurgulanan; devrimsel süreç için çocuklara, kadınlara, emekçilere ve ezilene duyulan inanç ve güvenin aksine egemen sınıftan kaynaklanan umutsuzluktur.

Özgürlük, yaşamın temelini oluşturmaktadır. Çünkü yaşam ile içinde bulunulan sevgi destekli var olabilme süreci ve bu süreç doğrultusunda kişinin çekincesiz bir şekilde kendi olabilme becerisi içinde bulunduğu, sınırlarının ancak kendi eliyle çizildiği bir ortamda mümkündür. Nazım Hikmet’in yaşamında özgürlüğe duyulan sevginin büyük bir rolü vardır. Özgürlüğünün kısıtlandığı birçok zamanda kendi içine kapanmak yerine hayata daha büyük bir aşkla bağlanmış ve özgürlükten yoksunluğu ona çabalaması için sebep olmuştur.

“Bugün pazar.

Bugün beni ilk defa güneşe çıkardılar.

Ve ben ömrümde ilk defa gökyüzünün

bu kadar benden uzak

bu kadar mavi

bu kadar geniş olduğuna şaşarak

kımıldamadan durdum.

Sonra saygıyla toprağa oturdum,

dayadım sırtımı duvara.

Bu anda ne düşmek dalgalara,

bu anda ne kavga, ne hürriyet, ne karım.

Toprak, güneş ve ben...

Bahtiyarım..."

İşçinin kapitalizmin yarattığı yükün altından çıkabildiği tek gün olan pazar, şiir kişinin dikkatini çeken güneş ışık verici özelliğiyle bağdaştırılarak aydınlık bir geleceğe duyulan umudu, özlemi ve açık görüşlülüğü temsil etmektedir. Özgürlüğün kısıtlanışının şiir kişisi üstünde yarattığı derin ve bakış açısını değiştirecek kadar güçlü etkisi görülmektedir. Kendisinden uzak olduğu belirtilen gökyüzü tıpkı sonsuz oluşuyla özgürlüğe benzetilerek kendisinin hürriyeti ile arasındaki mesafe tasvir edilmiştir. "Mavi" şiir kişinin özgürlüğe muhtaç oluşundan dolayı duyduğu mutsuzluğu temsil etmektedir. Nazım Hikmet'in hayat felsefesinin temelinde bulunan özgürlükten yoksun olmak, onu kazanma umuduyla hayata daha sıkı tutunmasına sebep olmuş ve bu içindeki özgürlük temelli yaşam sevgisini devrimci ruhuyla harmanlayarak şiirlerine yansıtmıştır. Şiir kişinin ait olduğu yere bakış açısı, duyduğu yoğun minnettarlık ve bundan kaynaklanan olumlu değişime ihtiyacın öngörülmesi ile oluşmuş saygı ve sevgiyi içeren karşılıklı bir varolma sürecidir. Bu süreç insana sağlayıcı bir rol vermiştir ve Nazım Hikmet bu rolü benimsemiştir. Şiir kişinin kendisinden her ne kadar uzak olsa da bir adım daha yaklaştığı özgürlüğe duyduğu yoğun bir teslimiyet mevcuttur. Bu teslimiyet yaşamın

her anına yansıtılmış yoğun bir sevginin ürünüdür. Çünkü karşılıklı var edici bir süreçte bireyin hayatın bir parçası haline gelmesi ve olumsuz dahi her anlamıyla yaşamı benimsemesi ancak sevginin kabullenici gücüyle sağlanabilmektedir. Özgürlüğe yaklaşmanın verdiği huzur ve teslimiyetle şiir kişisi yaşamın yapıcı gücüne kendini saygı ve sevgiyle teslim etmiştir. Ran'ın yaşamın bir parçası haline gelme süreci *Bugün Pazar* adlı şiirine bu anlamda yansımıştır.

II. III. VATAN SEVGİSİ

Nazım Hikmet, vatanına karşı yoğun bir sevgi ve hayranlık beslemiş, bu iki güçlü duygu birbirlerini tetikleyerek emekçilerin inancı ile devrimsel nitelikte bir güce ulaşmıştır. Hayatını şiirlerine yansıtan Ran, memleketiyle bütünleşmesinin temelinde sevgiyi bulundurmaktadır. Bu doğrultuda sevginin bağı onu memleketiyle bir bütün kılmıştır. İdeolojisinin temelinde tuttuğu insancıl ve eşitliği destekleyen ideal toplum düzeni ile dönemin toplumsal düzeni büyük bir çatışma içerisindedir. Dolayısıyla Nazım Hikmet, yaşadığı memleket realitesinin onun savunduğu değerlerle ters düşmesi sonucunda büyük bir boşluk ve hayal kırıklığına uğramıştır. Bu hayal kırıklığı memleketine olan sevgisini azaltmaktan ziyade şiirlerinde daha da coşkuyla ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Eşitlik ve özgürlük inançlarına karşı olan ihtiyacın büyüklüğünden dolayı görüşlerini daha da çok savunma gereği duymuştur.

“Memleketimi seviyorum:

Çınarlarında kolan vurdum, hapishanelerinde yattım.

Hiçbir şey gidermez iç sıkıntımı

memleketimin şarkıları ve tutunu gibi.

Memleketim:

Bedreddin, Sinan, Yunus Emre ve Sakarya,

kurusun kubbeler ve fabrika bacaları

*benim o kendi kendimden bile gizleyerek
sarkık bıyıkları altından gülen halkımın eseridir.*

Memleketim

Memleketim ne kadar geniş:

dolaşmakla bitmez tükenmez gibi geliyor insana.

Edirne, İzmir, Ulukışla, Maraş, Trabzon, Erzurum.

Erzurum yaylasını yalnız türkülerinden tanıyorum

ve güneye

pamuk isleyenlere gitmek için

Toroslardan bir kere olsun geçemedim diye

utaniyorum.”

Nazım Hikmet'in hayatında devrime yönelik umudun kaynağı olan emekçi ve emekçiye yönelik yüceltmenin yansıması olduğu *Memleketimi Seviyorum* adlı şiirde, işçiye duyulan hayranlık ve toplumsal düşünceye şekil vermiş aydınlar vurgulanmıştır. Bu şiir, sevgi ve hayranlığın birbirini desteklediği bir döngü haline gelmiş bakış açısının edebi yansımasıdır. Şiirde memleketin olumlu olumsuz her yönüne karşı duyulan bir sadakat ve sevgi mevcuttur. Şiir kişisi sıkıntılarına çözüm olacak derecede benimsediği memleketine olan duygusal bağı "şarkı", "tütün" gibi ayırıcı kültürel ürünler ile belirtmiştir. Emekçi ve sanatçıya duyulan hayranlığın yanı sıra, ülkenin coğrafi özelliklerine karşı da bir bütün olmanın getirdiği beğeni mevcuttur. Şiir kişinin utancının sebebi yoğun bir sevginin destekçisi ve kanıtı olan emeğinin eksik olduğu düşüncesidir. Kendi hayatını şiirlerine yansıtan Nazım Hikmet'in *Memleketimi Seviyorum* adlı şiiri, bütünleşmiş olduğu vatanını ve uğruna feda ettiklerini yansıtmaktadır.

Sevginin yarattığı benimseyiş ve birlikte var olma arzusu beraberinde özlemi getirir. Nazım Hikmet'in yaşadığı süreçler doğrultusunda ülkesinden uzak kalması gerektiği dönemleri olmuştur ve bu dönemler onun yoğun bağlılık duyduğu ülkesine olan sevgisini daha da güçlü kılmıştır. Güçlenmiş sevgisinin verdiği sahipleniş ve özlem konularını şiirlerine yansıtan Nazım Hikmet için özlemin temeli, diğer her şeyinde olduğu gibi sevgiden ibarettir. Çünkü sevgi onun için bir hayat felsefesidir. Yalnızca bir bakış açısı olmaktan çıkıp hayatı benimseyiş ve duruşundaki yapıtaş olmuştur ve bu yaklaşım onu sahiplendiği ülkesinin sorunlarına çözüm olma isteğine itmıştır. Yaşamı ve duygularını büyük bir duygusal yoğunlukla şiirlerine yansıtmış olan Ran, sürgünü devamında özlem konusuna yönelmiştir. Özlemi yaşadıkları doğrultusunda kişisel bir süreç olarak deneyimlemiş olmak, ona sevginin yoğunluğunu hissettirmiştir. Dolayısıyla hayatındaki özlem duygusunun güçlülüğünün artması onun bir hayat felsefesi haline getirdiği sevgi kavramına da olan inancını kuvvetlendirmiştir. Bu bağlamda sevgi ve özlem tamamlayıcı ve destekleyici iki duygu olarak Ran'ın hayatında, dolayısıyla da şiirlerinde vazgeçilmez iki tema haline gelmiş ve onun ideal dünyaya olan umudunu kuvvetlendirmiştir.

“Yoldaşlar, nasip olmazsa görmek o günü,

ölürsem kurtuluştan önce yani,

alıp götürün

Anadolu'da bir köy mezarlığına gömün beni.

Hasan beyin vurdurduğu

ırgat Osman yatsın bir yanımda

ve çavdarın dibinde toprağa çocuklayıp

kırkı çıkmadan ölen şehit Ayşe öbür yanımda.

Traktörlerle türküler geçsin altbaşından mezarlığın,

seher aydınlığında taze insan, yanık benzin kokusu,

*tarlalar orta malı, kanallarda su,
ne kuraklık, ne candarma korkusu.
Biz bu türküleri elbette işitecek değiliz,
toprağın altında yatar upuzun,
çürür kara dallar gibi ölüler,
toprağın altında sağır, kör, dilsiz.”*

Şair, *Vasiyet* adlı şiirinde milli egemenlik olarak nitelendirilen “kurtuluş” kavramına bireysel bir özgürlük niteliği de yüklemektedir. Ülkesine karşı duyduğu var edici sevgi doğrultusunda duyduğu huzurun getirmiş olduğu teslimiyetle, sonsuzlukla bütünleşmek olarak nitelendirilebilecek ölümüne ancak kendi memleketinde kavuşmayı hedeflemektedir. Ölüm kavramı fiziksel olarak bir son anlamına gelse de ruhen kişinin sonsuzlukla bir bütün haline gelmesidir ve şiir kişisi sevginin getirdiği güvenle ait olduğu bir yerde, ironik bir şekilde ait olduğu özgürlük kavramı sonucunda sonsuzlukla birleşmek istemektedir. Özgürlüğün getirdiği eşitlik kavramını tasvir eden şiir kişisi, özgürlük uğruna verilen çabaların ancak bunu bir yaşam tarzı olarak benimsemekle sonuç vereceğini savunmuştur. Kullanılan “yoldaş” kavramı bu doğrultuda eşitliği sembolize etmektedir. Şiir kişinin bütünleştirdiği ölüm ve kurtuluş kavramları ideal bir Anadolu’yu yansıtmaktadır. Vatani uğruna ölmüş emekçilerin eşliğinde memleketinin özlem duyduğu ayrıştırıcı özelliklerine tanık olmak istemekle beraber, özlem duyulan ideal vatana gerçekçi bir şekilde dönem sorunları ele alınarak yaklaşmıştır. “Farkında bile olmadan halkın çektiği büyük hasret” hürriyet hasretidir. Nazım Hikmet’in özlem duyduğu ideal vatan kavramı, şiirlerine hasret ve sevgi olarak yansımıştır.

III. SONUÇ

Nazım Hikmet, hayatın her alanına yoğun bir sevgiyle bağlanmış ve bu sevginin getirisi olan evrensel sorumluluğu üstlenerek şiirlerine yansıtmıştır. Bu sorumluluk bireysel anlamın üstünde daha çok yaratılışa karşı duyulan sevgi ve aidiyetin ürünüdür. Dolayısıyla Nazım Hikmet, yaşadığı bütün sosyal süreçlerde tutumlarını hep sevgi temelli gerçekleştirmiştir.

Hayatının önemli unsurları olan “kadın”, “millet” ve “yaşam” kavramlarını içinde bulunduğu sosyal dönemlerin kendisine kazandırdığı düşünce akımlarıyla birleştiren Ran, şiirlerine bu süreçleri sevgiyle harmanlanmış bir şekilde yansıtmıştır. Hümanist düşünce etrafında şekillen düşünce yapısını destekleyen sevgi, Ran’ı hayata bağlayan en önemli etkidir. Şiirlerinin bir kısmına politik bir içerik katmasıyla etkileme ve belirleme gücünü arttırmıştır. Bu bağlamda toplumcu gerçekçi şair olmasının getirisiyle de ekseninde toplum ve insan ilişkilerini temel almıştır. Yaşamı boyunca sınıfsız bir toplum düzeni için savaşmış, insanın kendini özgürce geliştirip ifade edebileceği dünyanın ancak böyle bir düzende mümkün olabileceğini savunmuştur. Dolayısıyla hayatında yoğun bir manevi bağ kurduğu her nokta şiirlerine yansırken sevgi temel alınmıştır. Bu bağlamda kendini “sevdayım tepeden tırnağa” şeklinde betimleyen Ran’ın bunu şiirleriyle kanıtladığı sonucuna varılmıştır. “Sevgi” bağlamında üç ana başlık olarak çalışmada yer alan “kadın”, “yaşam” ve “vatan” konularının farklı boyutlarıyla değerlendirilmesinin bu çalışmanın devamı olarak yerinde olacağı düşünülmektedir.

IV. KAYNAKÇA

Hikmet, Nazım. Memleketimden İnsan Manzaraları Şiirler-5. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2006.

Sertel, Zekeriya, Mavi Gözlü Dev. İstanbul: Can Yayınları, 2016.

Uluslararası Nazım Hikmet Sempozyumu: 25-27 Ocak 2002. İstanbul: Nazım Hikmet Kültür ve Sanat Vakfı Yayınları, 2016.